

David Ferenc

(Az alábbi rész egy fejezet Zilahy Lajosnak "Krisztina és a király" című regényéből, amely hamarosan a londoni Lincolns-Prager kiadónál jelenik meg magyar nyelven. A részlet, amelyet közlünk belőle, a magyar közelmúltnak egy jelenetét idézi fel és azt hisszük, olvasóink érdeklődésére tarthat számot.)

Másnap, szombat reggel kilenc óra felé az a hír jött, hogy a király vonata nagyon lassan halad előre, mert a hidakat előbb meg kell szállni, nehogy felrobbantsák. Pesten ezekben az órákban bizonytalanság, tanácstalanság és félelem uralkodott. Átszaladtam a helyőrségi templomba, de nem tudtam bejutni, annyian voltak, hogy az utcán is tündeltek emberek és valamennyien a királyért imadkoztak. Dél tájban nagy ujjongás volt a telefonunknál: a győri garnizon, amely már csak százhusz kilométerre van Pesttől, felesküdött a királyra, akinek vonatát katonazene és himnusz várta az állomáson. Papa is beszédet intézett a néphez a vonatabalkból. Na erre igazán kíváncsi lettem volna, mert még sohasem hallottam beszédet tőle. Félek ő is úgy kezdte, mint egyszer Géza bácsi: "Kedves parasztok!"

Délután három órakor a vonat nyílt pályán vesztegelt, mert Komárom előtt felrobbantották a síneket. Közben a kormány emberi mentek a király elé autókkal és külön mozdonyon, hogy közöljék vele az Entente tiltakozását a restauráció ellen és rábeszéljék a visszavonulásra. Tisztjei tanácsára a király nem állt velük szóba. A vonat újra elindult, de este nyolc óra lett, mire a felrobbantott síneket rendbehozták. A komáromi állomáson megint zászlók, katonazene, himnusz és beszédek. Már csak nyolcvan kilométer volt Budapest.

Gruber ur kilenc óra felé jött haza a városból. Félrehivott.

— Aggódom a kegyelmes urért. Nem örülök, hogy a király vonatán van. A budapesti garnizont mozgósították, a kormánycsapatok védeni fogják a fővárost. A műegyetemi hallgatók között is fegyvereket osztottak ki. Nagyon félek, hogy kitör a polgárháború. Elhitették a magyar katonákkal, hogy a király osztrák és cseh ezredek élén közeledik Budapest felé.

Tizennegy óra felé Papa telefonált, hogy a királyi pár nyugovóra tért. Erre mi is lefeküdtünk.

Másnap, vasárnap reggel, újra szólt a telefon, hogy a vonat elindult és már csak husz kilométernyire vannak Budapesttől.

De nemsokára, nyolc óra felé jött a megrendítő hír, hogy a király vonatát a közeli dombokról gyalogsági tűz fogadta. A király habozott, hogy kiadja a parancsot a támadásra, mert nem akart vérontást. Papot kerítették a király az állomásépület irodájában meggyónt, ami sok időbe telt. Aztán be akart menni a községbe misét hallgatni, de ez már lehetetlen volt, mert a templomhoz vezető ut is tűz alatt állott. Erre azt rendele el, hogy a vonat előtt tartsanak tábori misét. De mindez órákba telt, mert csak nehezen tudtak csengettyű, misebor, szentségtartót és keresztet szerezni. Mise alatt maga is a sínek mellett térdelt le a sárba. Tisztjei a fogukat csikorgatták dühükben, mert közben percenként kaptak a jelentéseket, hogy a kormánycsapatok ellentállás nélkül szállják meg előttük a legfontosabb pontokat.

Délben a vonat még mindig vesztegelt s a tábornok könyörgött a királynak, hogy adjon parancsot a támadásra. De a király úgy döntött, hogy egyedül megy az ellene harcoló és félrevezetett magyar katonák elé. Még mindig bizott koronás homlokának varázsában. Fel is ült az egyik mozdonyra. Vele ment Papa is, Zsigmond bácsi és még többen. De alig indult el a külön mozdony, megszólaltak az ágyuk is s a mozdony egy magas töltés védelme alatt megállt. A mozdonyvezető nem akart tovább menni.

x David
ferenc

Délután két órakor a király testőrezrede megkezdte a támadást. Egymásután hozták a sebesülteket. Közben telefonon folytak az alkudozások Budapest és a király emberei között. Mindedgyik fél azt követelte a másiktól, hogy adja meg magát, különben; akasztófa.

Innentől kezdve nem tudom pontosan mi történt ezen a délután. Este hétkor a kandalló előtt a szőnyegről rázott fel Margit komornám, ahova a fotelből csuszhattam le kimerült álmomban. Suttogva mondta, hogy Juan Hvang akar velem sürgősen beszélni. Levezetett az alagsorba s az egyik személyzeti szobában ott találtam egy ágy tetején Oszti, akinek a ruhája csupa vér volt.

— Nem akartam kórházba vitetni. — suttogta Juan Hvang, — mert a sebesültek nyilvános listájára került volna.

Rögtön megértettem a helyzetet. Oszti is fegyvert fogott a király ellen, mint müegyetemi hallgató. Fegyvert fogott az apja ellen is! Istenem, ha ezt Papa valaha megtudja! Nem, nem szabad megtudnia. Oszti nadrágja térdig sáros volt és a térdén kiszakadva, ahogy hason csuszott előre a köves dombon a tűzvonalban. Vállövése szerencsére nem látszott súlyosnak. A kötszerei mért futottam és Margitot elküldtem Freybergerért, Juan Hvang is csupa sár volt. Elegáns őszi felöltője felett katonai övet viselt. Csak most vettem észre, hogy a szoba sarkába manlicher van támasztva, feltüzött szuronnyal. Kezébe vette a fegyvert és visszarahant a tűzvonalba.

Ejféltájban az a hír jött, hogy beállt a fegyverszünet és hajnalban megkezdődnek a tárgyalások.

Hétfőn reggel kilenc órakor Zsigmond bácsi telefonált, hogy mindennek vége. Rövid imát mondott a telefonba, hogy Isten őrizze meg az országot a legvéresebb polgárháborútól. A kormány feltételei elfogadhatatlanok voltak: azt követelték a királytól, hogy azonnal írja alá a lemondását és hagyja el az ország területét. Vezérkara gyors és heves támadást tanácsolt, de ez már lehetetlen volt. A királyhű csapatok megíngtak és azt kezdték suttogni, hogy a király becsapta őket, mert nincs mögötte az Entente

támogatása. Egyszerre latolgatni kezdték, hogy a kormányzónak vagy a királynak adott esküjük érvényes-e. A tisztek is úgy érezték magukat, mint akiket Kelet és Nyugat kardja kettévágott. Egyik fülükbe tábornoki rangot, bárói címet, a másikba akasztófát suttogott a végzet.

Késő délután még folyt a harc. Ha kinyitottam az ablakot, hallani lehetett a távoli ágyuszót. Mama most is egyik szobából a másikba sétált és a porcellánjait rakosgatta, de areáról minden pirosság eltűnt. Fini bácsi a néma telefonkagyló mellett ült és a körmét rágtatta.

Csak este hét óra tájban szólalt meg a telefon. A király csapatait teljesen bekerítették. Vonatának vissza kellett vonulnia Komárom felé. Utközben a király maga tanácsolta tisztjeinek, hogy öltözzenek civilbe, ugorjanak le a vonatról és meneküljenek.

Este nyolckor a királyt foglyul ejtették.

Másnap, kedden déltájban Józsi, a kasztellánus telefonált, hogy a király vonata tíz perccel ezelőtt haladt keresztül az aratóri állomáson, a királyi párt katonai őrizet viszi a tihanyi kolostorba. A kocsik ablakai le voltak függönyözve.

Szerda, csütörtök... ezekre az órákra már nem is emlékszem. Papa és Zsigmond bácsi is fogságba kerültek, Zug a világsajtó, a nagykövetek tanácsa a király száműzetése mellett döntött. Mama két nap óta teljesen megnémult, Fini bácsi eltűnt valahová. Gruber ur azzal vigasztalta mamát, hogy a foglyok amnesztiát fognak kapni. Oszti még mindig fekszik, Mamának azt mondtuk, hogy lázas influenzája van.

Pénteken a királyi párt a Dunához vitték és entente-tisztek felügyelete mellett a Glowworm nevű angol monitorra tették. Juliette néni jelen volt a végbucsu pilanatánál. Indulás előtt a király még egyszer megjelent a fedélzeten és némán szalutált a parton állóknak. Oldalán már nem volt a bajonet, mert ezt Tihanyban leoldotta és az entente-tisztek elé dobta az asztalra.

